

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 50
від 09 грудня 2020 року

Про проект Закону України
“Про внесення змін до деяких законів України
щодо підвищення розмірів академічної та соціальної стипендій”
(реєстр. № 4036-1 від 21.09.2020)

Головним з опрацювання проекту Закону “Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення розмірів академічної та соціальної стипендій” (реєстр. № 4036-1 від 21.09.2020 р.), поданого народними депутатами України Королевською Н.Ю., Солодом Ю.В., Морозом В.В., Гнатенком В.С., є Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

Законопроект є альтернативним до проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення розмірів стипендій (реєстр. № 4036 від 02.09.2020), поданого народними депутатами України Тимошенко Ю.В., Цимбалюком М.М., Кириленком І.Г. (далі –Закон 4036).

Відповідно до п.2 Пояснювальної записки метою цього законопроекту підвищення розмірів академічної та соціальної стипендій.

На відміну від Закону 4036 законопроектом пропонується, зокрема, підвищити розмір матеріального забезпечення молоді, що здобуває освіту, та встановити для студентів закладів вищої освіти, в т.ч. студентів із числа осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, шахтарів та їхніх дітей,

мінімальний розмір соціальної стипендії на рівні 150% фактичного розміру прожиткового мінімуму на одну особу у розрахунку на місяць (орієнтований розмір такої стипендії, виходячи з фактичного розміру прожиткового мінімуму на одну особу у розрахунку на місяць у цінах серпня 2020 р. - 6496,5 грн.)

Таким чином, законопроектом пропонується встановити:

- розмір мінімальної академічної стипендії для осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, у розмірі фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб (4068 грн; на сьогодні встановлено 1300 грн);
- розмір мінімальної соціальної стипендії для осіб, що навчаються у закладах вищої освіти, у розмірі 150 відсотків фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб (6102 грн; на сьогодні встановлено 1180 грн);

- розмір соціальної стипендії для студентів із числа потерпілих від Чорнобильської катастрофи, шахтарям, які мають стаж підземної роботи не менш як три роки, а також дітям шахтарів, які мають стаж підземної роботи не менш як 15 років або які загинули внаслідок нещасного випадку на виробництві чи стали особами з інвалідністю I або II групи, у розмірі 150 відсотків фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб (6102 грн; на сьогодні встановлено 1180 гривень).

На думку авторів, на момент внесення проект не потребує видатків із Державного бюджету України.

Разом з тим, реалізація проекту потребуватиме додаткових фінансових витрат у майбутньому. У зв'язку з цим Прикінцевими положеннями проекту Кабінету Міністрів доручається невідкладно подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік", необхідних для реалізації цього Закону.

Зокрема, автори вважають, що реалізацію законопроекту можливо здійснити шляхом перегляду дохідної частини Державного бюджету України на 2020 рік у частині збільшення фактичних обсягів надходжень за рахунок перегляду макроекономічних параметрів розрахунку показників бюджету, зокрема, темпів споживчої інфляції та величини обмінного валютного курсу.

Прийняття даного законопроекту сприятиме підвищенню рівня соціального захисту молоді, яка отримує професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу освіту у відповідних закладах освіти.

Міністерство освіти і науки України не підтримує положення законопроекту з огляду на таке. Законопроектом пропонується внести зміни до деяких законів України, зокрема, встановивши, що "розмір академічної та соціальної стипендій, порядок їх призначення і виплати встановлюється Кабінетом Міністрів України. При цьому розмір:

мінімальної академічної стипендії не може бути меншим фактичного розміру прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць;

мінімальної соціальної стипендії не може бути меншим 150 відсотків фактичного розміру прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць.

Водночас такі норми не узгоджуються із Законом України "Про прожитковий мінімум", стаття 5 якого встановлює, що фактичний розмір прожиткового мінімуму на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, щомісяця розраховується для спостереження за динамікою рівня життя в Україні на основі статистичних даних про рівень споживчих цін. Фактичний розмір прожиткового мінімуму не є сталою величиною протягом визначеного бюджетного періоду і призначений винятково для цілей моніторингу. Крім того, реалізація цих норм на практиці потребуватиме значних організаційних та трудових витрат, оскільки перерахунок стипендій та внесення відповідних змін до Державного бюджету необхідно буде здійснювати щомісяця.

Варто зазначити, що реалізація законопроекту потребує додаткових витрат з Державного бюджету. Відповідно до частини 1 статті 27 Бюджетного кодексу

України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), проте таких розрахунків надано не було.

Відповідно до пункту 1 розділу II “Прикінцеві положення” проекту Закону він набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування. Водночас відповідно до частини третьої статті 27 Бюджетного кодексу України закони України або їх окремі положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і приймаються після 15 липня року, що передуює плановому, вводяться в дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим.

Міністерством соціальної політики України зазначений проект Закону не підтримується.

Фахівці міністерства звертають увагу, що згідно зі статтею 5 Закону України “Про прожитковий мінімум” від 15 липня 1999 року № 966-XIV фактичний розмір прожиткового мінімуму розраховується щомісяця на основі статистичних даних про рівень споживчих цін (за даними Держстату).

Разом з тим необхідно враховувати, що відповідно до динаміки споживчих цін відбувається коливання фактичних розмірів прожиткового мінімуму (у бік не тільки збільшення, а й зменшення).

Крім того, чинним законодавством передбачено, що фактичний розмір прожиткового мінімуму застосовується для спостереження за динамікою рівня життя в Україні.

Базовим державним соціальним стандартом і основою для визначення розмірів державних соціальних гарантій згідно із Законом України “Про державні соціальні стандарти та державні гарантії” від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III є прожитковий мінімум, розмір якого щороку затверджується у Законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Згідно з чинним законодавством соціальна стипендія виплачується у фіксованому розмірі (студентам закладів вищої освіти -1180 грн., студентам із числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, -2360 гривень).

З 01.01.2021 р. відповідно до Закону України “Про внесення змін до статті 8 Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” щодо посилення соціального захисту учнів, студентів (курсантів) з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та деяких інших осіб” від 14.07.2020р. № 785-IX розмір соціальної стипендії студентам із числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, становитиме не менше 150 відсотків розміру прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку (3592,5 грн.), а після досягнення такими дітьми 18 років – не менше 150 відсотків розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (3405 гривень).

Оскільки законопроектом не передбачено внесення змін до Закону України “Про внесення змін до статті 8 Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” від 13.01.2005 № 2342-IV стосовно розміру соціальної

стипендії, то у разі його прийняття з 01.01.2021 студенти із числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, отримуватимуть соціальну стипендію у меншому розмірі, ніж інші категорії студентів.

Міністерством фінансів України зазначений проект Закону також не підтримується. Його фахівці звертають увагу, що реалізація цього проекту Закону України вплине на видаткову частину державного та місцевих бюджетів.

Водночас суб'єктом законодавчої ініціативи в порушення вимог статті 27 Бюджетного кодексу України не подано фінансово-економічного обґрунтування з відповідними розрахунками та пропозицій змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету. За орієнтовними розрахунками Міністерства фінансів України, **реалізація законопроекту** лише на виплату підвищених розмірів мінімальної академічної та соціальної стипендій для осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, **потребуватиме додаткових видатків державного бюджету у наступному році в обсязі щонайменше 4,3 млрд гривень.**

Варто зауважити, що згідно із Законом України “Про державні соціальні стандарти та державні гарантії” базовим державним соціальним стандартом, на основі якого визначаються розміри основних державних соціальних гарантій, є прожитковий мінімум, встановлений законом. Відповідно до статті 4 Закону України “Про прожитковий мінімум” прожитковий мінімум щорічно затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Фактичний розмір прожиткового мінімуму відповідно до Закону України “Про прожитковий мінімум” розраховується щомісячно Міністерством соціальної політики України для спостереження за динамікою рівня життя в Україні та не застосовується для визначення розмірів державних соціальних гарантій.

Статтею 62 Закону України “Про вищу освіту” встановлено, що особи, які навчаються у закладах вищої освіти за денною формою навчання за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, мають право на отримання академічних та соціальних стипендій у встановленому законодавством порядку. Академічні стипендії призначаються особам, які досягли значних успіхів у навчанні та/або науковій діяльності згідно з критеріями, встановленими Кабінетом Міністрів України. Частка студентів (курсантів), які мають право на отримання академічних стипендій, встановлюється вченою радою закладу вищої освіти у межах визначеного Кабінетом Міністрів України загального відсотка студентів (курсантів), які мають право на отримання академічних стипендій, та стипендіального фонду. На сьогодні цей показник встановлюється у відсотках (у діапазоні від 40 до 45) фактичної кількості студентів денної форми навчання, які навчаються за державним (регіональним) замовленням на певному факультеті (відділенні), курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки).

Підкомітет з питань вищої освіти, розглянувши та обговоривши на своєму засіданні 27 листопада 2020 р. зазначений законопроект, а також, беручи до уваги висновки Головного науково-експертного управління, Міністерства

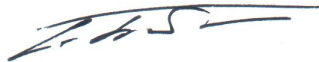
освіти і науки України та Міністерства фінансів України, рекомендує визначитися щодо нього на засіданні Комітету з питань освіти, науки та інновацій.

Враховуючи вищезазначене, **Комітет вирішив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 3 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення розмірів академічної та соціальної стипендій” (реєстр. № 4036-1 від 21.09.2020), поданого народними депутатами України Королевською Н.Ю., Солодом Ю.В., Морозом В.В., Гнатенком В.С., повернути суб’єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Направити це Рішення Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, який є головним з опрацювання цього законопроекту.

Голова Комітету

С.В. Бабак